

แนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

อุทัย ดุลยเกษม*

1. เกริ่น

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคะแนนภาษาอังกฤษ คะแนนสอบ PISA คะแนนสอบ O-Net และการเปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนก็มีรายงานว่ามาตรฐานการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในอันดับต่ำสุด ทำเอาผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนักการเมือง นักการศึกษา นักวิชาการ นักธุรกิจและพ่อแม่ผู้ปกครอง ต่างก็ออกมาแสดงความคิดเห็นกันมากหน้าด้วยความตื่นตระหนก แต่เชื่อว่าเมื่อเวลาผ่านไปเรื่องนี้ก็กลับสู่สภาพเดิม เพราะหาผู้ที่รับผิดชอบจริง ๆ และพร้อมที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์และมองไปข้างหน้าแบบไม่กลัว “ลูบหน้าปะจมูก หรือ กลัวเสียคะแนนนิยม” การแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ตกต่ำเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันในหลายด้านเพราะฉะนั้น การแก้ปัญหาเป็นจุดหรือเป็นเฉพาะด้าน ดังที่ทำ ๆ กันมา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การเพิ่มเงินเดือนครู การแจก Tablet ให้นักเรียนการจัดตั้งสำนักงานเขตการศึกษามัธยม การจัดตั้งสถาบันทดสอบมาตรฐานกลาง การจัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่รับรองและประเมินผลการศึกษา ฯลฯ เชื่อว่าไม่มีทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เพราะได้ผ่านการพิสูจน์มาหลายครั้งแล้ว

อย่างไรก็ตามในข้อเขียนสั้น ๆ นี้ จะไม่อภิปรายถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมทั่ว ๆ ไป แต่จะมุ่งเฉพาะเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก)

2. การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ (1) การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น ระดับอนุปริญญา หรือ เทียบเท่าอนุปริญญา เป็นต้น และ (2) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า

ในข้อเขียนนี้จะเน้นเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี (ระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก) เท่านั้น

ในปัจจุบันนี้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนทุกแห่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษานั้นจะใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัย” หรือ “สถาบัน” อาจจะมียกเว้นบ้างในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดกระทรวงอื่น ๆ ที่มีใช้กระทรวงศึกษาธิการ การจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกนี้มีเกือบทุกสาขาวิชา แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างหลักสูตรระดับปริญญาโทกับระดับปริญญาเอกจะพบว่า มีหลักสูตรระดับปริญญาโทมากกว่าและเป็นที่น่าสังเกตก็คือ การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกส่วนมากหรือเกือบทั้งหมดจัดการเรียนการสอนในวันสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะหลายเหตุผล เช่น การให้บริการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีค่าใช้จ่ายสูง (บางโปรแกรมคิดค่าลงทะเบียนและค่าธรรมเนียมการศึกษาตลอดจนค่าเดินทางไปดูงานต่างประเทศ) เป็นเรือนแสนหรือบางโปรแกรมใกล้ ๆ เรือนล้านทีเดียว ด้วยเหตุดังนั้นผู้ที่จะสามารถเสียค่าใช้จ่าย

*นักวิชาการอิสระ

เพื่อรับบริการทางการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้ ส่วนมากเป็นผู้ที่มีอาชีพและมีรายได้ของตนเอง เพียงพอหรือไม่ก็มีช่องทางหาเงินมาเสียค่าใช้จ่ายได้ แต่กลุ่มคนเหล่านี้ต้องทำงานในวันธรรมดาในรอบ สัปดาห์และอีกประการหนึ่งผู้รับบริการการศึกษาในระดับนี้ต้องการหยุดงานประจำเพื่อ “ลาศึกษา ต่อ” จะมียกเว้นก็เฉพาะกลุ่มที่ได้รับทุนสนับสนุน จากแหล่งต่าง ๆ และตัวผู้เรียนมีอายุน้อยไม่มากนัก นอกจากนี้ระเบียบกฎหมายเกณฑ์ของทางราชการก็ไม่ ค่อยเอื้อต่อการลาศึกษาต่อเหมือนสมัยก่อน เพราะ ผู้ที่ทำงานราชการในหลาย ๆ หน่วยงานในสมัยนี้ มิได้มีสถานะเป็นข้าราชการแต่ปฏิบัติงานตาม สัญญาจ้างทำให้การลาศึกษาต่อยากกว่าแต่ก่อน

ในขณะที่เดียวกันสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ถูกแรงกดดันให้หารายได้ ให้แก่สถาบัน ซึ่งจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็แล้วแต่ ทำให้ สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกกันเพิ่มขึ้นมากมาย

การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก) ดำเนินการอยู่ ภายในกรอบข้อบังคับหรือระเบียบหรือประกาศของ หน่วยงานทั้งโดยตรงและโดยอ้อมสามระดับ คือ ระดับกระทรวงการศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานรับรองและ ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (องค์กร มหาชน) และสถาบันอุดมศึกษา (รวมทั้งหลักสูตร หรือโปรแกรมการศึกษา) ซึ่งนักศึกษาต้องปฏิบัติ ตามอย่างเคร่งครัด เช่น จำนวนหน่วยกิตรวม (Total Number of Credits) จำนวนหน่วยกิต แต่ละวิชา (Course Credits) ในแต่ละแผน เช่น แผน ก หรือ แผน ข จำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ หรือจำนวนหน่วยกิตของการค้นคว้าอิสระ (Independent Study) ผลการสอบในแต่ละ รายวิชาต้องไม่ต่ำกว่าในระดับ B ผลการสอบ ภาษาต่างประเทศต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีการ สอบ Qualifying Examination มีการ สอบ Comprehensive Examination) การสอบปาก

เปล่า (Oral Examination) คุณสมบัติของคณาจารย์ ผู้สอนและผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์การตีพิมพ์ส่วน หนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือการนำเสนอส่วนหนึ่ง ผลงานวิทยานิพนธ์ ในงานประชุมทางวิชาการและ บางหลักสูตรยังมีการบังคับกลาย ๆ ให้เดินทางไป ศึกษาดูงานในต่างประเทศด้วย เป็นต้น และที่ สำคัญอีกประการหนึ่งคือการกำหนดระยะเวลา การศึกษาตามหลักสูตร เช่น หลักสูตรระดับ ปริญญาโท ให้ใช้เวลาในการศึกษาตามหลักสูตร จนสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา หรือ หลักสูตรระดับปริญญาเอก ให้ใช้ระยะเวลา การศึกษาตามหลักสูตรจนสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาโทมาแล้ว เป็นต้น ข้อบังคับ ระเบียบหรือ ประกาศเหล่านี้ไม่ค่อยแตกต่างกันมากนักในแต่ละ มหาวิทยาลัย ข้อแตกต่างที่มีอยู่บ้างมักจะเป็น ระเบียบหรือประกาศของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง หรือแต่ละหลักสูตร

แม้ที่จริงข้อกำหนดต่าง ๆ ตามข้อบังคับ หรือตามระเบียบหรือตามประกาศเหล่านี้ เป็น กลไกในการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องแปลก แต่ อย่างไรก็ดีเพราะการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตทั่ว โลกก็มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่ประเด็นสำคัญ มี อยู่ว่ากลไกการประกันคุณภาพและมาตรฐานการ จัดการศึกษาเหล่านี้ยังมีประสิทธิภาพหรือมีความ สอดคล้องกับสภาพจริงมากน้อยเพียงใด เพราะถ้า กลไกการประกันคุณภาพมาตรฐานเหล่านี้ยังมี ประสิทธิภาพอยู่จริง เราคงไม่ได้ยินคำกล่าวใน เชิงเหยียดหยามการ จัดการศึกษาในระดับบัณฑิต ศึกษาของหลาย ๆ สถาบันว่า “จ่ายครบ จบแน่” หรือในทางข้อเท็จจริงคุณภาพของมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตในหลายสาขาได้รับการวิพากษ์ วิเคราะห์ทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ว่าไม่มีคุณภาพ เอาเลย ไม่ว่าพิจารณาในแง่คุณภาพด้าน วิชาการ หรือด้านระบบคิดหรือด้านคุณธรรมและ จริยธรรม

3. ข้อพึงพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

จากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านเวลาในการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาที่เรียนอยู่ในหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอกซึ่งจัดการเรียนการสอนในวันสุดสัปดาห์เป็นหลัก ก่อให้เกิดประเด็นคำถามที่สำคัญคือ จะทำอย่างไรให้นักศึกษาได้มีเวลาและใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้างานวิชาการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งการทำวิทยานิพนธ์ด้วยตนเองอย่างมีความเข้าใจและมีคุณภาพทางวิชาการ เพราะถ้าปล่อยให้ไปทำตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รับรองว่าคุณภาพของงานวิทยานิพนธ์ก็ด้อยหรือไม่ก็ผิดหลักวิชาการอย่างน่าสมเพช และคุณภาพของมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตก็ไม่ได้ดีขึ้น สะท้อนให้เห็นการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษากลายเป็นการค้าและธุรกิจไปโดยปริยายซึ่งจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

ในที่นี้ขอเสนอประเด็นที่พึงพิจารณาเพื่อการหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยให้ดีขึ้น ดังต่อไปนี้

(1) การควบคุมและประกันคุณภาพของคณาจารย์ประจำหลักสูตรและคณาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร ในเรื่องนี้ ปัจจุบันนี้สถาบันแต่ละแห่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมและประกัน แต่ในความเป็นจริงสถาบันจำนวนมากไม่มีความรู้และความสามารถมากพอที่จะควบคุมเรื่องนี้อย่างจริงจังได้ ส่วนมากก็ดูกันแค่วุฒิการศึกษาของคณาจารย์ ซึ่งวุฒิการศึกษาไม่ได้ประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาได้มากนัก เพราะในหลาย ๆ กรณีคณาจารย์ที่เป็นคณาจารย์ประจำหลักสูตรหรือคณาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรไม่มีคุณภาพและไม่มีความรู้ทางวิชาการด้วยซ้ำ

ด้วยเหตุดังนั้น จำเป็นต้องมีหน่วยงานหรือกลไกในการตรวจสอบเรื่องนี้อย่างจริงจังชนิด

ไม่ลู่หน้าปะจุมก ถ้าคณาจารย์ไม่มีคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ ต้องไม่อนุญาตให้เปิดหลักสูตรนั้น ๆ

(2) ในการควบคุมดูแลวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ต้องมีการตรวจสอบอย่างจริงจัง ว่าคณาจารย์ผู้ทำหน้าที่ควบคุมวิทยานิพนธ์มีความรู้และประสบการณ์มาก พอที่จะดูแลวิทยานิพนธ์หรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทำวิจัย เพราะจากข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าคุณภาพของวิทยานิพนธ์ทั้งระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอกอยู่ในระดับต่ำมาก และมีจำนวนมากที่ผิดหลักวิชาการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ถ้าคณาจารย์ผู้คุมวิทยานิพนธ์นั้น ๆ เป็นคนที่ไม่รับผิดชอบในการให้ข้อเสนอแนะนักศึกษาอย่างเอาใจใส่ก็ต้องมีความหมายว่าคณาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์นั้น ๆ ไม่มีคุณภาพด้านวิชาการอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นจะต้องมีการตรวจสอบเรื่องนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยหน่วยงานอิสระ

(3) การสอบหรือการพิจารณาข้อเสนอการทำวิทยานิพนธ์ (Proposals) จำต้องมีกลไกหรือกระบวนการที่มีมาตรฐานและคุณภาพตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการอย่างจริงจังก่อนอนุมัติให้นักศึกษาดำเนินการขั้นต่อไป เพราะที่ปฏิบัติกันอยู่ส่วนใหญ่มักจะให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งงานแต่ละชิ้นมีมาตรฐานทางวิชาการแตกต่างกันมากราวฟ้ากับดิน ซึ่งหลักสูตรไม่ควรให้เกิดกรณีเช่นนี้ขึ้น หลักสูตรต้องควบคุมหรือประกันคุณภาพของงานให้ได้มาตรฐานทางวิชาการที่ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าใครเป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

(4) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรเสียใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องแบ่งเป็น “รายวิชาบังคับ” หรือ “รายวิชาเลือก” แต่ให้ออกแบบหลักสูตรเป็น Area หลัก ๆ สัก 3 Areas เช่น

(ก) Substantive หรือ Content Area: ซึ่งให้มีจำนวนรายวิชามากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับสาขาวิชา แต่ประเด็นสำคัญคือเนื้อหาวิชานั้นต้องครอบคลุมมิติที่สำคัญ ๆ และมีความเข้มแข็งทางวิชาการ จะเป็นวิชาบังคับ หรือวิชาเลือกไม่ใช่ประเด็นสำคัญอีกต่อไป เพราะนักศึกษาต้องศึกษาและผ่านการทดสอบใน Area นั้นจนผ่านมาตรฐานที่กำหนดไว้

(ข) Methodological Area ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Substantive Area เช่น การคิดเชิงระบบ การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงวิพากษ์ เป็นต้น รวมทั้ง Research Methodologies ใน Area นี้จะมีจำนวนรายวิชามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับธรรมชาติของสาขาวิชาหรือ Discipline นั้น ๆ นักศึกษาแต่ละคนต้องแสดง (Demonstrate) ให้เห็นว่ามีความสามารถและมีทักษะในเรื่องเหล่านี้ถึงระดับมาตรฐานก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

(ค) Normative Area ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบคุณค่า ระบบคุณธรรมและจริยธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสาขาวิชา นั้น ๆ เช่น Business Ethics; Professional Ethics เป็นต้น รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับปรัชญาด้วย ใน Area นี้ ก็เช่นเดียวกัน จะมีรายวิชามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละหลักสูตร ประเด็นที่พึงสำนึกก็คือทั้งสาม Areas นี้ในกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาต้องให้มีการบูรณาการหรือมีปฏิสัมพันธ์กันให้มากที่สุดจึงจะสร้างคุณภาพมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตได้ดีจริง

(5) ปรับเปลี่ยนการวัดและการประเมินผลการศึกษาเสียใหม่ โดยให้การประเมินผลการศึกษาเป็นการประเมินผลในแต่ละ Area และการประเมินผลในลักษณะบูรณาการของทั้งสาม Areas โดยไม่จำเป็นต้องมีการประเมินผลเป็นรายวิชาอีกต่อไป แต่การวางแผนการประเมินผลต้องให้สอดคล้องกับธรรมชาติของแต่ละ Area

(6) หากผลการประเมินใน Area ใดไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนรายวิชาใน Area นั้น ๆ เพิ่มเติมและเตรียมสอบใหม่ได้ทุกครั้ง และในการเลือกลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้ Area นั้น ๆ เข้มแข็งขึ้น อาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการอาจช่วยแนะนำนักศึกษาได้ด้วยเงื่อนไขประการหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา คือการสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานของทั้งสาม Areas

(7) ยกเลิกข้อบังคับเกี่ยวกับจำนวนปีหรือระยะเวลาที่ให้นักศึกษาเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ประเด็นนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในปัจจุบันที่ทำให้เราไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้ เพราะนักศึกษาจะพยายามดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อให้สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในข้อบังคับ เพราะถ้าไม่สามารถสำเร็จการศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด นักศึกษาต้องสิ้นสภาพการเป็นนักศึกษา (Retired) และสิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าในความเป็นจริงก็คือ ถ้าหลักสูตรหรือมหาวิทยาลัยไม่เอื้อลุ่มลุ่มช่วยให้ขยายเวลาการศึกษาออกไป (ทั้ง ๆ ที่ผิดข้อบังคับ) ก็ต้อง “ประนีประนอม” ในด้านวิชาการของวิทยานิพนธ์เพื่อให้นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษา ซึ่งส่วนมากจะเป็นประการหลังเสียส่วนมาก ดังจะเห็นได้จากหลักฐานเกี่ยวกับคุณภาพของวิทยานิพนธ์ และมีหลาย ๆ กรณีที่มาตรฐานของการสอบภาษาต่างประเทศก็ดี มาตรฐานการสอบ Qualifying Examination ก็ดี ล้วนแต่ “ประนีประนอม” ด้านมาตรฐานทางวิชาการทั้งสิ้น

ด้วยเหตุดังนั้น ถ้าไม่มีการกำหนดระยะเวลาการศึกษาให้สำเร็จตามหลักสูตร นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาเมื่อใดก็ได้ ถ้าได้พิสูจน์แล้วว่ามีมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการตาม Area ทั้งสาม หากเป็นไปในแนวทางนี้ นักศึกษาไม่มีทางเลือกอื่นถ้าต้องการสำเร็จการศึกษา นั่นคือนักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังและทำวิทยานิพนธ์ด้วยตนเองอย่างเข้าใจในหลักวิชาการอย่างดี และต้องสอบให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรนั้น ๆ

สำหรับข้อบังคับอื่น ๆ ยังใช้แบบเดิมอยู่ก็ได้ เช่น การตีพิมพ์ส่วนหนึ่งของผลงานวิทยานิพนธ์หรือการแสดงผลงานสร้างสรรค์ใด ๆ ก็แล้วแต่ธรรมชาติของสาขาวิชา

4. สรุป

ปัจจุบันนี้ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศที่ทุกระดับมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อย ๆ จนน่าเป็นห่วง ในขณะที่ความก้าวหน้าทางวิชาการในโลกรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาถือเป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตนักวิชาการและนักปฏิบัติ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับมืออาชีพ (Professional) เพื่อมาเสริมสร้าง

และผลักดันกระบวนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้ก้าวหน้าในท่ามกลางกระแสของการแข่งขันกันทั่วโลกอย่างรุนแรง เพราะฉะนั้น การพิจารณาหาแนวทางที่เป็นไปได้และมีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญมากและเป็นเรื่องที่รอช้าไม่ได้ ความคิดที่เสนอในข้อเขียนสั้น ๆ นี้มุ่งที่จะจุดประกายให้ผู้รู้ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมได้ช่วยกันคิดต่ออย่างจริงจังเพื่อจะได้พัฒนาต่อไปหวังว่าการจุดประกายครั้งนี้จะมีประกายไฟเพียงพอที่จะก่อให้เกิดพลังในการคิดอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป